

ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΙΚΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΦΟΡΟΥΣ

1. Όταν για λέξη αναφέρεται «συνήθ. (ή κυρίως) στη φράση.....», τότε μπορεί να θεωρηθεί πως η λέξη κλίνεται κανονικά, δηλαδή έχει και τους λοιπούς τύπους, πέραν αυτού της φράσης. Βέβαια, σχεδόν πάντα υπάρχουν και ως αυτούσια λήμματα.

Όταν όμως αναφέρεται «μόνο στη φράση» ή «στη φράση», οι τύποι που συνθέτουν τη φράση είναι μοναδικοί και δεν κλίνονται. Επίσης δεν κλίνονται οι αρχαιοπρεπείς οι οποίοι δεν βρίσκονται ως αυτούσια λήμματα

νυν επίρρ. (αρχαιοπρ.)...ΦΡ. νυν υπέρ πάντων ο αγών

Το ΑΓΩΝ δεν κλίνεται, «παίζει» μόνο αυτούσιο.

Ακριβώς τα ίδια ισχύουν και για τις σημειώσεις των λεξικών αναφοράς : «κυρίως στον ενεστώτα», «μόνο στον ενεστώτα και παρατατικό», «συνήθ. στον πληθυντικό», κλπ.

2. Στο λεξικό Τριανταφυλλίδη, δίδεται ο αριθμός παραπομπής στο υπόδειγμα κλίσεως. Εάν δεν δίδεται άλλο στοιχείο, το λήμμα ακολουθεί το υπόδειγμα κλίσεως συνολικά.

Εάν όμως δίπλα σημειώνεται, δίχως σχόλιο, διαφορετικός αόριστος ή εν γένει τύπος, αυτός ο τύπος και οι παραγόμενοι είναι αυτοί που διαφοροποιούν την κλίση του από το υπόδειγμα και είναι οι μοναδικοί αποδεκτοί.

στρέφω [stréfo] -ομαι P4 παθ. αόρ. στράφηκα, απαρέμφ. στραφεί, μππ. στραμμένος

Ο παθ. αόριστος είναι ΣΤΡΑΦΗΚΑ και όχι ΣΤΡΕΦΤΗΚΑ όπως προκύπτει από το P4.

Εάν σημειώνονται άλλοι τύποι, διάφοροι του παραδείγματος, με σχόλιο «και», «προφορικός», «σχολ. ορθογραφία», «λαϊκός», κλπ., τότε αυτοί είναι αποδεκτοί, όπως είναι αποδεκτοί και αυτοί του υποδείγματος κλίσεως.

γράφω [γράφο] -ομαι Ρ4 παθ. αόρ. (σπάν.) και γράφηκα, απαρέμφ. (σπάν.) και γραφεί

Είναι αποδεκτοί όλοι οι τύποι του Ρ4 (ΓΡΑΦΤΗΚΑ) συν τους τύπους ΓΡΑΦΗΚΑ, κλπ.

3. Από το λεξικό «2γράμματες & 3γράμματες λέξεις Ν.Ε.» εξάγονται και είναι αποδεκτές και άλλες λέξεις, πέραν των 2,3γράμματων.

π.χ. ΓΡΑ (η) γριά, χωρ, γεν, πληθ.

Άρα «παίζουν» τα ΓΡΑ, ΓΡΑΣ, ΓΡΕΣ.

Επίσης για την κλίση των λημμάτων του παραπάνω λεξικού θα πρέπει να ακολουθούνται οι συστάσεις και των άλλων δύο λεξικών αναφοράς, όταν η λέξη υπάρχει σε αυτά.

4. Στο λεξικό Μπαμπινιώτη, δεν δίδεται στις πλείστες των περιπτώσεων η οριστική ενεστώτα της μέσης/παθητικής φωνής. Δίδεται όμως, όταν υπάρχει, ο παθητικός αόριστος, εντός παρενθέσεως, στις κλίσεις δίπλα στο λήμμα. Αυτό είναι και το κριτήριο για την ύπαρξη ή μη παθητικής/μέσης φωνής. Εάν δηλαδή δίδεται ο αόριστος το ρήμα έχει παθητική/μέση φωνή, εάν δεν δίδεται δεν έχει. Και μόνο εάν δίδεται η παθητική μετοχή, τότε αυτή υπάρχει.

κληρώνω ρ. μετβ. κ. αμετβ. (κλή-ρωσα, -θηκα, -μένος)....

Υπάρχει το παθητικό κληρώνομαι και η μετοχή κληρωμένος.

μπουκάρω ρ. αμετβ. (μπούκαρα. κ. -ισα).

Δεν υπάρχει παθητικό, ούτε παθητική μετοχή.

5. Τα επίθετα με στερητικό α- στο λεξικό Μπαμπινιώτη, εκτός από αυτά του κυρίου σώματος του λεξικού, δίδονται επιγραμματικά στο υποσέλιδο, στην αλφαβητική σειρά που τους αντιστοιχεί, έτσι το αχόρευτος, -η, -ο βρίσκεται στο υποσέλιδο της σελ. 333 και όχι ανάμεσα στα λήμματα.

Το ίδιο συμβαίνει στο ίδιο λεξικό με τα σύνθετα από:

κατά-, φρεσκο-, πρωτο-, μισο-, αυτό-, αντι-, αλληλο-, εξω-, ενδο-, μεγαλο-, μικρο-, ψιλο-
κακο-, καλο-.

Τα υποκοριστικά και μεγεθυντικά δίδονται και στα δύο λεξικά είτε αυτούσια, είτε
(συνηθέστερα) εντός του απλού λήμματος.

Χ.Τ.

10/2007